

зразків музичної спадщини митця здійснюється розвиток чуттєво-емоційного сприйняття навколишнього світу дітей учнів крізь призму музики; збагачується їх емоційно-естетичний досвід через осягнення художньо-образної сутності музичного мистецтва, формуються ціннісні орієнтації, потреба в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

### **Список використаних джерел:**

1. Асаф'єв Б. Організація викладання музики в загальноосвітній школі / Музичне сприймання: теоретичний та методичний аспекти [упорядники А. І. Шинкаренко, Н. Є. Бондаренко]. Київ, 2011. – С. 104-110.
2. Кабалеvский Д.Б. Воспитание ума и сердца: Книга для учителя. – Москва 1984. – 208 с.
3. Кабалеvський Д.Б. Як розповідати дітям про музику? – Київ, 1982. – 320 с.
4. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в початковій школі. – Тернопіль, 2000. – 216 с.
5. Ростовський О.Я. Метод моделювання у формуванні музичного сприймання школярів / Музика в школі. Випуск 8 [упорядник Г. Падалка]. Київ, 1982. С. 23-28.

**Морозова А.Д.**

*студентка,*

*Національний педагогічний університет*

*імені М.П. Драгоманова*

## **ТЕХНІКА МОНОТИПІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВИВЧЕННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

Рівень і якість навчання студентів у закладі вищої освіти багато в чому залежить від грамотної організації освітнього процесу. Це, насамперед, актуально для підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Під час оволодіння професією студенти отримують ґрунтовні теоретичні знання, розвивають фахові вміння й навички. Окрім нормативних дисциплін, що забезпечують професійну

підготовку майбутніх спеціалістів, студенти мають можливість обирати спецкурси, що розширюють і вдосконалюють їх художні вміння. Спецкурс «Техніки графіки» знайомить студентів з різноманітним графічними технологіями, матеріалами, прийомів тощо. Монотипія як вид плоского друку включена до деяких навчальних програм, проте їй, в порівнянні з іншими графічними техніками, приділяється недостатньо уваги.

Аналіз наукових публікацій за темою дослідження (А. Лещинский [1], М. Резніченко [3], Н. Самойлова [4]) виявив, що потенціал та багатогранність техніки монотиpii в повному обсязі не розкриті у рамках навчальних програм по підготовці майбутнього вчителя-художника. Тому студенти не бачать цілісної картини, що обмежує їх сприйняття і мотивацію для подальшого використання цієї техніки. Проте, монотипію широко використовують у навчальних заняттях з учнями різного віку, в шкільних та позашкільних закладах освіти, оскільки саме ця техніка завдяки своїм властивостям і деякій непередбачуваності дає можливість отримати цікаві творчі роботи.

*Метою статті є дослідження технічних можливостей монотиpii та особливостей її вивчення студентами художньо-педагогічних закладів вищої освіти.*

Монотипія є синтезом станкової графіки та живопису, так як об'єднує в собі роботу з кольором, лінією, фактурами та різноманітними графічними прийомами. Ця техніка дає можливість розвинути професійну культуру і художній смак, формує вміння відокремлювати у роботі головне від другорядного, підсилувати характерне. За допомогою засобів художньої виразності, притаманних лише даній техніці (багатство фактур, спонтанність), студенти створюють цікаві творчі доробки, навіть якщо мають невеликий досвід роботи у друкованій графіці.

Термін «монотипія» походить від грецького «monos» – «один» і «typos» – «відбиток». Як зазначає О. Храмова-Баранова, «процес створення монотиpii в класичному значенні полягає у наступному: на гладко відполірованій металевій дошці олійними фарбами створюється малюнок, який відтискується на папір за допомогою офортного верстата. Такий відбиток може бути отриманий лише в єдиному екземплярі, який залишається унікальним авторським твором. Тому, монотипія відноситься до друкованих технік, але не є тиражною» [2, с. 15].

Процес створення монотипії було винайдено Джованні Бенедетто Кастільоне (1609-1664 рр.), італійським художником та гравером, який також відомий своїми замальовками пензлем, представленими як завершений кінцевий витвір мистецтва. Він почав робити монотипії в 1640-их роках, йдучи від чорного до білого. Джованні Бенедетто Кастільоне є автором близько 20-ти монотипій, які дійшли до нашого часу, більшість з них зображають нічні сцени [4].

Монотипія у ХХІ ст. зазнала значних змін у порівнянні з тим, якою вона була на початку свого становлення: складнішою стає її технологія, більше ускладнюється фактура відбитка і колірне рішення композицій. Сьогодні продовжується пошук нових засобів для збагачення образної мови монотипії, що вимагає безпосередньої, синхронної взаємодії митця з матеріалом, розуміння особливостей цієї техніки.

Технологія виконання монотипії полягає у нанесенні шару густої фарби на гладку поверхню (скляну, пластикову чи відшліфовану металеву пластину) з подальшим друком зображення на папері. Одержаний відтиск залишається неповторним, так як кожний наступний друк буде давати новий результат. Другий відтиск з тієї самої основи називається «привидом».

На підготовчому етапі студент розробляє низку ескізів для майбутньої роботи. Для відтворення у матеріалі обирається найвиразніший варіант композиції, що підходить для виконання в обраній техніці. Важливо підтримувати в студентів дух експерименту, тим більш, що монотипія як найкраще до цього підходить. Формат творчих робіт визначається автором, що виходить із задуму. При виконанні роботи в майстерні друкованої графіки необхідно виконувати правила техніки безпеки.

Після нанесення зображення на друковану основу воно переноситься на лист паперу шляхом притискання, зазвичай з використанням друкарського верстату, резинового валика або дерев'яної ложки.

Монотипії можна також створювати шляхом нанесення на поверхню фарби з подальшим використанням пензлів чи ганчірок для усунення фарби та створення «від'ємного» зображення – створення світла в ділянках непрозорого кольору. Фарба може бути на олійній або водянній основі. У випадку використання фарби на олійній основі папір може бути сухим, у разі чого зображення буде контрастнішим. Водяна основа дозволяє отримати приблизно на 10% більше тональностей кольору. Для створення монотипового відтиску можуть використовуватися трафарети,

акварельні фарби змішані з господарським милом, різні розчинники, пензлі, розчіски та інші засоби. Монотипії можуть виконуватись як за попередньо створеним ескізом, так і спонтанно [2].

Так як метою навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва є формування у них методичного мислення, одним з результатів роботи повинен стати щоденник спостережень, де студенти у вільній формі записують проаналізоване заняття (хід роботи, технологію, результати тощо).

Основними висновками роботи можуть бути наступні формулювання:

- фарба наноситься на чисту, знежирену пластину;
- важливо стежити за рівномірним нанесенням шару фарби;
- фарбою покривається вся пластина, це зручніше зробити більш тягучими фарбами (офортна, друкарська, масляна і т.д.) за допомогою валика або картонки;
- якщо шар фарби буде занадто товстим, то можуть вийти небажані плями, якщо занадто тонким, то зображення може не друкуватися або вийде «примарним»;
- після попередньо нанесеного малюнка на пластину та подальшого його друку на офортному верстаті, фарбам на водній основі дають висохнути;
- для друку на верстаті папір повинен бути вологим, але не сильно;
- для ручного друку на склі фарбами на водній основі папір повинен бути сухим;
- щоб отримати великі зони світла, можна використовувати ганчірку або широкий пензель, для промальовування дрібних деталей – зубочистки;
- головними характеристиками друкувального інструменту в домашніх умовах є округла форма побутового предмета і міцність / твердість матеріалу (крім металевої столової ложки для друку вручну підходять кістяний ніжик для палітурних робіт і притисковий валик із міцних матеріалів);
- тягучі фарби добре лягають практично на будь-яку основу через свою консистенцію;

– можливий більш екологічний спосіб очищення пластин і валиків після друку за допомогою вологих серветок, які добре знімають масляну і друкарську фарбу з гладких поверхонь;

– розчинники дають додаткові ефекти (від своєрідних кракелюрів до нюансних вливань одного кольору в інший).

Відповідальна та вдумлива аналітична робота під час ведення щоденника спостережень розвиває педагогічну складову професійних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

З вищенаведеного, можемо сказати, що техніка монотипії своєю унікальністю являє синтез живописних якостей і особливостей друкованої графіки. Технології виконання монотипних робіт, розглянуті в статті, підтверджують значення цієї техніки у розвитку фантазії, креативності й творчих здібностей студентів. Доповнення художньої роботи паралельним веденням щоденника спостережень, формує методичне мислення, яке необхідно майбутньому художнику-педагогу.

### **Список використаних джерел:**

1. Лещинский А. А. Основы графики : Учеб. пособие. Гродно : ГрГУ, 2003. 194 с.
2. Методичні рекомендації до лабораторних завдань з дисципліни «Робота в графічних матеріалах» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 022 «Дизайн» спеціалізації «Графічний дизайн» усіх форм навчання. Частина 1 / упоряд.: О.Л. Храмова-Баранова, О.В. Галицька, В.С. Зайцева-Дячок. Черкаси : ЧДТУ, 2018. 27 с.
3. Резніченко М. І. Художня графіка : навч.метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2011. 272 с.
4. Самойлова Н. М. Становлення монотипії як техніки друкованої графіки. *Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец.* 2004. № 3. С. 112–118.